

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет бізнесу і права
Кафедра фінансів, обліку та підприємництва**

**Фінансовий аналіз переміщених закладів вищої освіти південного
регіону**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 451 групи
спеціальності: 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
освітньо-професійної програми
«Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

Петренко Даяна Олександрівна

Керівник: Петренко В.С., докторка
економічних наук, доцентка

Рецензент: к.е.н., доцентка
Карнаушенко А.С.

голова СФГ «Олексієнко С.М.»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І	5
Загальна характеристика функціонування закладів вищої освіти південного регіону	5
1.1 Вища освіта України: загальні положення та чинне законодавство	5
1.2 Вплив війни на діяльність вищих навчальних закладів	8
1.3 Функціонування ВНЗ південного регіону України	13
1.3.1 Херсонський Державний Університет	13
1.3.2 Маріупольський Державний Університет	16
1.3.3 Бердянський Державний Педагогічний Університет	19
РОЗДІЛ ІІ	22
Аналіз фінансових та економічних показників переміщених навчальних закладів	22
2.1 Структура та динаміка основних фінансових показників установ та їх порівняльна характеристика	22
2.2 Аналіз фінансових коефіцієнтів та інтегральних показників	28
2.3 Зміни основних статей витрат університетів за 2021-2023 роки	35
ВИСНОВОК	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	42
ДОДАТКИ	49
Додаток А.....	49
Додаток Б	50
Додаток С	51
Додаток Д.....	52

ВСТУП

Вища освіта в Україні, як і інші сфери життя зазнала значних змін після початку повномасштабного вторгнення. Проведення навчання стало фактично неможливим, як і переведення його в онлайн режим. Саме тому перші місяці від початку війни освітні заклади зупинили свою роботу. Багато учасників освітнього процесу виїхали за кордон або стали внутрішньо переміщеними особами. Багато закладів освіти зруйновані або частково пошкоджені внаслідок війни. ВНЗ які знаходяться (знаходилися) на тимчасово окупованих територіях були змушені переїхати до умовно безпечних регіонів.

Актуальність даної теми полягає в її новизні та в тому, що не є досконально вивченою на цьому етапі. Також тема дипломної роботи дозволяє проаналізувати вплив війни, інших політичних, соціальних та економічних чинників на функціонування закладів вищої освіти. Порівняльний аналіз фінансових показників дозволить систематизувати відомості про діяльність закладів та надати практичні рекомендації, щодо роботи установ в сучасних умовах.

Метою дипломної роботи є надання характеристики діяльності переміщених закладів вищої освіти, а також проведення фінансового аналізу, з урахуванням впливу різних чинників.

Основні завдання дослідження:

- дослідження системи функціонування закладів вищої освіти;
- характеристика діяльності Херсонського державного університету (ХДУ), Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ), Маріупольського державного університету (МДУ);
- дослідження впливу воєнного стану на діяльність закладів;
- проведення аналізу на основі порівняння фінансових показників;
- дослідження інтегральних показників та фінансових коефіцієнтів;

-аналіз основних змін у структурі доходів та витрат за аналізований період.

Об'єктом дослідження є фінансовий аналіз переміщених закладів вищої освіти південного регіону України.

Предметом дослідження у роботі є аналіз показників фінансової звітності, інтегральних показників та фінансових коефіцієнтів для визначення рівня фінансової стійкості установ в сучасних умовах.

Методи дослідження, які використано у роботі: порівняльний, теоретичний, вертикальний та горизонтальний фінансовий аналіз, аналіз балансу, табличні та графічні методи дослідження.

Апробація. Основні положення роботи висвітлені в науковій статті «Фінансовий аналіз переміщених закладів вищої освіти південного регіону України» [31]. А також представлено в матеріалах міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів» (2022) [27, с. 65]. Ї у матеріалах цієї конференції за 2023 р [26, с. 61]. Деякі положення роботи також висвітлені в науковій статті «Аналіз впливу воєнного стану на ринок праці України» [30].

Структура роботи. Робота складається, зі вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основна частина складається з двох розділів. Загальна кількість джерел використана при написанні роботи - 55. Робота складається з 52 сторінок.

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ

1.1 Вища освіта України: загальні положення та чинне законодавство

Вища освіта є сукупністю знань та навичок, необхідних для того аби розбиратися в певній науці, спеціальності, професії, які здобувач отримує за час навчання у закладі певного рівня. Згідно з законом України «Про вищу освіту» передбачає «отримання компетентності у певній галузі, яка є складнішою за повну освіту отриману у школі» [33].

Глобалізаційні процеси, розвиток технологій, поява нових професій та спеціальностей стимулює розвиток та зміну освіти. Вища освіта в цьому процесі відіграє ключову роль. Основним кроком в інтеграції вищої освіти до світових стандартів є приєднання до Болонського процесу і до впровадження його принципів, що полягають на «запровадженні умов кредитування для студентів наданих послуг, зменшення роботи в аудиторіях і надання можливості самостійної роботи, перехід на іншу систему оцінювання – за стобальною шкалою» [52].

Згідно з п'ятою статтею ЗУ «Про вищу освіту» – вища освіта в Україні поділяється на 4 рівні: початковий (на основі програм короткого циклу), бакалаврський (перший), другим є магістерський, третім є «освітньо-науковий» або «освітньо-творчий». Ступенів освіти всього чотири: молодший бакалавр чи бакалавр, спеціаліст або магістр (тотожні поняття) та доктор (мистецтв, філософії, наук) [33]. Рівень доктора здобувається після здобуття освіти в аспірантурі, впродовж 4-ох років й захисту дисертації.

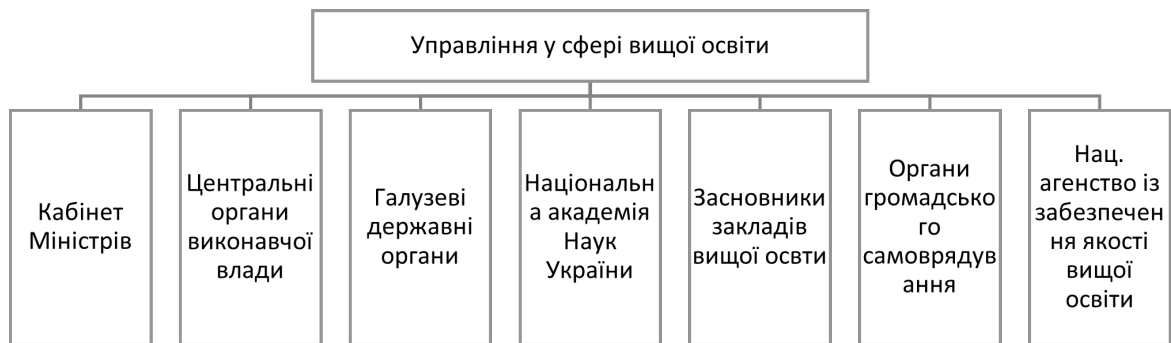
В Україні є 4 типи закладів які можуть готувати певних спеціалістів відповідного рівня та кваліфікації. Це визначається згідно акредитації ЗВО. Закладами 1-го рівня акредитації є технікуми та училища, де проходить підготовка молодших спеціалістів. Заклади другого рівня –

коледжі у яких здійснюється підготовка за спеціальностями молодшого бакалавра та бакалавра (вибраними напрямками). ВНЗ 3-го рівня – консерваторії та інститути, де здійснюються підготовка бакалаврів, спеціалістів та магістрів (за певними спеціальностями). Іншими закладами вищої освіти (університети, академії, консерваторії та університети) є заклади четвертого рівня, де проводять підготовку по дисциплінах бакалаврату та магістра [9].

Система функціонує на таких правових засадах: Конституція в якій зазначено право на здобуття освіти й обов'язки Держави в забезпеченні її функціонування; міжнародні документи, угоди меморандуми й ін., що є складовою законодавства; Закон України «Про наукову й науково-технічну діяльність»; інші постанови, укази, розпорядженні надані радою у цій сфері; програми розвитку певної сфери на майбутні періоди [12].

Вища освіта в Україні регламентується такими законами: «Закон України про освіту» та «Закон України про вищу освіту». Перший регулює відносини у суспільстві, що виникають унаслідок у процесі реалізації права на освіту, визначеного в конституції. Освіта визначається як основа розвитку особистості та суспільства у цілому [35]. Другий містить усі засади згідно з якими функціонує система вищої освіти, принципи роботи освітніх закладів та описує основну мету отримання вищої освіти [33].

Згідно з статтею 11 Закону України «Про вищу освіту» до її системи відносять: ЗВО усіх форм власності, освітніх програм, галузей знань, рівнів та ступенів вищої освіти, учасники освітнього процесу, органи управління, а також умови за якими ліцензується діяльність освітніх закладів. У статті 12 цього Закону зазначено органи управління системою вищої освіти (рис. 1) [33].

Рис. 1.1 Управління системою вищої освіти

Усі заклади вищої освіти можуть належати до державної, приватної або комунальної власності. ВНЗ, що є приватними, можуть мати свої певні правила, статут та інші документи та діяти згідно з затвердженими планами та на основі визначених принципів. Кожен заклад вищої освіти має мати основний документ за яким і регулюється його діяльність – статут. У статуті міститься уся інформація про ВНЗ, засновників, майно, права та обов’язки, порядок реорганізації та ін.

Статут університету - це офіційний документ, який встановлює основні положення, правила та норми функціонування університету. Цей документ визначає структуру університету, права та обов'язки його членів, порядок прийняття та вивчення студентів, а також інші важливі аспекти життя університетської спільноти [45].

Кожна програма, що викладається має бути акредитованою. Зокрема надані компетенції під час навчання студентів певних спеціальностей мають повністю відповідати майбутній професії. Отже, кожна програма має відповідати певним параметрам, а кожен студент має бути повністю обізнаним в межах освітньої програми.

1.2 Вплив війни на діяльність вищих навчальних закладів

Початок повномасштабного вторгнення Росії на територію України спричинило загрозу не тільки бізнесу, закладам освіти, а в цілому життю людей. Усі ланки управління, у тому числі й управління вищою освітою стикнулися з тим, що було необхідно терміново приймати рішення. На початку війни весь освітній процес було призупинено. Усім його учасникам було дано змогу адаптуватися до нових реалій. Багато хто виїхав до умовно безпечних регіонів або за кордон. Тож, варто зазначити, що відстрочка у навчанні була необхідна.

Пандемія внесла свої корективи в освітній процес ще у 2019 році, тому заклади були готові до продовження роботи онлайн. Організація освітнього процесу відбувалася поступово. МОН на початку березня дало основну вказівку ВНЗ, щодо заходів з захисту усіх учасників освітнього процесу [53].

Згідно з даними, які опубліковано державною службою статистики: кількість ЗВО на початку 2022 року становила 386 од., у тому числі 242 у державній, 41 у комунальній та 103 у приватній формі власності. На початку 2023 року показник скоротився до 347 закладів, у тому числі: 210 у державній, 36 у комунальній та 101 у приватній формі власності [11].

Під час війни змінилися і правила вступу до університетів. До 2022 року вступити до вищого навчального закладу можна було тільки за результатами зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). У 2022 році його було замінено на НМТ (національний мультипредметний тест), який містив одразу три тести та його складання відбувалося в електронному форматі. Такий формат закріпився, та на період дії воєнного стану є найбільш безпечним. Також, варто зазначити, що такий формат не є повним і не дозволяє точно визначити рівень володіння шкільною програмою. Правила прийняття до вишів значно спростили, адже це є

необхідним для надання можливості здобувати вищу освіту абітурієнтам саме в Україні.

Навчання у 2022-23 роках проводилося у дистанційному форматі. 7 квітня 2023 року урядом було прийнято концепцію, яка мала забезпечити перехід навчання до очного формату. Таким чином 23-24 ий навчальний рік розпочався для студентів у очному, змішаному або дистанційному форматі (залежно від місця розташування закладу) [51].

За аналітичним звітом на 2023 було пошкоджено 3,4 тис. освітніх закладів різних типів. Найбільше було пошкоджено шкіл (близько 1700 закладів) [13, с.12]. Повністю зруйновано (за даними МОН) 365 закладів освіти [40]. Закладів вищої освіти пошкоджено понад 586, найбільше у східних та південних областях та Київській області.

Щодо питання організації роботи освітян та оплати праці, то воєнний стан поставив під загрозу продовження виконання робочих обов'язків. Багато викладачів виїхали за кордон, то ж ми маємо справу зі значним відтоком кадрів з України. Фактично, якщо викладач має можливість продовжувати виконувати свої обов'язки у трьох із можливих формах навчання: дистанційної, змішаної або ж очної, то оплата праці зберігається в повному обсязі. Залежно від місця перебування особи (зони активних бойових дій, тимчасово окуповані території), чи інших вагомих причин, що унеможливають виконання роботи оплата праці зберігається за працівником у меншому розмірі (не меншим за дві третини середньої оплати праці). В ситуації не встановленої причини пропуску роботи – робоче місце зберігається, але заробітна плата не виплачується [8].

Кожен ЗВО відповідно до власної штатної ситуації, місця розташування та інших особливостей має можливість приймати рішення щодо форми проведення занять та інших заходів. Дистанційна форма є поширеною та в кризовій ситуації здатна повністю замінити очне навчання. Враховуючи, що ВНЗ має багаторівневу структуру, то важливою

частиною управління є належна організація керування освітнім процесом та діяльністю закладів онлайн.

Організація додаткової підтримки надання освітніх послуг у вигляді створення зручних у користуванні сайтів, корпоративних акаунтів, чат-ботів, електронних журналів та залікових книжок, підписка на зручні платформи для проведення онлайн зустрічей для широкого кола осіб робить дистанційне навчання зрозумілим та структурованим. В Україні досить потужна мережа різноманітних онлайн платформ, що забезпечує можливість проведення зрізів знань у тестовому, письмовому форматі. Поширені також платформи з форматами гри. Онлайн освіта дає значні можливості у розробках та презентації власних проєктів групами осіб використовуючи можливості комп'ютерної графіки, використанні інших ресурсів та їх наочного оформлення.

Відтік учасників освітнього процесу за кордон має серйозні наслідки для української системи освіти. Спрощення системи вступу до закордонних університетів, надання можливості навчання першого року українською мовою, надання стипендій та грантів на навчання – стимулює українських випускників чи студентів до навчання закордоном. Щодо викладачів, то університети у різних країнах надають можливості до вивчення мов, приймають на роботу за наявності українських дипломів, проводять додаткове навчання.

Згідно з даними МОН з України виїхали майже всі студенти-іноземці. Проте вони продовжують отримувати онлайн освіту. Щодо українців, що виїхали за кордон, то за даними ООН та іншими оцінками цифра може сягати 5 мільйонів українців, з яких велика частина школярів – майбутні вступники, та студенти. Частина студентів продовжує навчатися онлайн, але є й ті, хто перейшли в іноземні виші [3].

Багато ВНЗ з окупованих чи особливо небезпечних територій було переміщено до інших регіонів України. Подібні рішення не були новими для українських ЗВО. У 2014 році, на початку збройної агресії проти

України було переміщено 18 державних та 1 приватний університет (з Донецької, Луганської областей та Криму). Так, наприклад один з найбільших ВНЗ на сході України – Луганський національний університет імені Т. Г. Шевченка було переміщено до м. Старобільська (з 2022 року університет знаходиться в Лубнах, Миргороді та Полтаві). Університет втратив усі фізичні активи: приміщення (9 корпусів, 6 гуртожитків, обсерваторію, спортивний комплекс та ін.) [22].

В інтерв'ю, опублікованим на сайті МОН, Сергій Шкарлет надав таку статистику: «переміщено або у процесі переміщення 34 ВНЗ, 42 коледжі та 65 структурних підрозділів» [21].

Щодо фінансування вищої освіти, то видатки держави у порівнянні з довоєнними показниками скоротилися. Під час війни перерозподіл державного бюджету відбувся на користь оборонного сектору. Так, на 2022 рік було виділено 40,9 млрд грн видатків на вищу освіту та виплату стипендій, проте показник було скорочено до 33,3 млрд грн [43]. Зміни видатків бюджету за 2021-2023 роки наведено у наступній таблиці.

Таблиця 1.1

Зміни у видатках бюджету на фінансування освіти

Видатки	2021	2022	2023	Темп приросту 2022-2023	Темп приросту 2021-2023
Загальний обсяг видатків на освіту та науку	139,3 млрд грн	131,0 млрд грн	122,1 млрд грн	-6,8%	-12,3%
Видатки на вищу освіту	35,5 млрд грн	33,3 млрд грн	31,8 млрд грн	-4,5%	-10,4%
Підготовка кадрів ВНЗ	25,6 млрд грн	25 млрд грн	22,5 млрд грн	-10%	-12,1%
Виплата академічних стипендій	3,94 млрд грн	4,6 млрд грн	4,2 млрд грн	-8,7%	+6,6%

Видно, що обсяг загального державного фінансування на освіту за 2022-23 роки скоротився на 6,8%, а у порівнянні з 2021 на 12,3%. У грошовому виразі це мінус 18, 1 млрд грн. Щодо фінансування вищої та фахової освіти, то обсяг державних видатків на підготовку кадрів за 22-23 роки скоротився на 10%, у порівнянні з 2021 роком на 12, 1%. Розмір академічних стипендій за 2022-23 роки скоротився на 8,7%, у той час у порівнянні з 21 роком показник зріс на 6,6%. Але у 2023 році розмір коштів на виплату академічних стипендій все одно було знижено на 0,4 млрд грн.

На 2024 рік згідно проекту держбюджету на освіту планується виділити 178,8 млрд грн – це на 22,9 млрд грн більше відносно 2023 р [50]. Через війну значна кількість студентів-контрактників втратила можливість сплачувати кошти за навчання. Таким чином багато вишів закликали студентів брати академічні відпустки на період не сплати боргу. У жовтні 22 року уряд прийняв постанову згідно з якою студентів певних категорій було переведено на «бюджет», зокрема учасникам бойових дій, тим хто втратив близьких, тим, хто живе на особливо небезпечних територіях та ін. [34]. За цією постановою до кінця 22-го року було переведено більше ніж 13000 студентів на навчання за кошти державного бюджету [24].

За інформацією МОН вступ у 2024 році буде дещо змінено. Зокрема й питання фінансування. Як зазначив Дмитро Завгородній, безкоштовне навчання збережеться тільки для вступників на потрібні для держави спеціальності: медичні, фізичні, педагогічні та ін. Натомість для отримання грантів (знижок на навчання) для охочих навчатися на інших спеціальностях потрібно буде мати високий бал НМТ та атестату [38].

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль наголосив: «в Україні найбільш поширена контрактна форма навчання й мета законопроєкту,

щоб лєвова частка студентів мали змогу отримувати освіту за рахунок держбюджету, грантів та кредитів» [39].

Отже, у цілому система української вищої освіти змогла адаптуватися до сьогоднішніх реалій. Рішення, прийняті урядом були досить цілісними, що дало можливість адаптуватися та розробити політику функціонування у період війни кожним ВНЗ. Освітня галузь втратила велику кількість викладачів, та студентів. Також є проблеми з організацією діяльності закладів, проте вища освіта продовжує функціонувати. Зруйнована велика кількість освітніх закладів, багато закладів переміщено. Більшість продовжує функціонувати в онлайн режимі, надаючи можливість студентам отримувати освіту.

Щодо фінансування, то державні видатки на вищу освіту значно скоротилися. Це пов'язано з перерозподілом державного бюджету на користь оборонного сектору. Проте у проєкті на 2024 рік бюджет планують збільшити.

В загальному можна прийти висновку, що дистанційна освіта стрімко розвивається. Наразі наявність можливості вибору змішаної чи онлайн форми навчання надає додаткові можливості як для студентів, так і для викладачів. Зараз дистанційна освіта – це наявність системного підходу, впровадження нових технологій та можливість мобільності.

1.3 Функціонування ВНЗ південного регіону України

Для дослідження факторів впливу на функціонування переміщених навчальних закладів важливо охарактеризувати їх структуру, специфіку роботи. Також необхідно проаналізувати динаміку кількості студентів та працівників для детальної характеристики впливу цих змін на фінансові показники.

1.3.1 Херсонський Державний Університет

Херсонський державний університет (ХДУ) - на сьогодні один серед найбільших і потужних університетів Південного регіону України та провідний навчальний заклад міста Херсон. Здійснюється підготовка бакалаврів та магістрів та бакалаврів на 9 факультетах, а також у відокремлених підрозділах. У місті Херсон ХДУ має 6 навчальних корпусів, три гуртожитки, ботанічний сад, приміщення басейну, обсерваторію, оздоровчий комплекс на березі моря та ін. [44].

Історія університету бере початок з 1917 року. З вчительського інституту переміщеного до Херсону в часи I світової війни. Декілька разів було змінено назву університету та з роками збільшувалася кількість факультетів на яких здійснювалася підготовка по різним спеціальностям. У 1921 було два факультети: соціального виховання, педагогічний. У 1924 працювали наступні факультети – природничий, фізики й математики та мови й літератури. У 1935 університет став державним. У 2002 році було видане розпорядження «Про утворення ХДУ» [25].

З початку війни та окупації міста ХДУ було переміщено тимчасово до Івано-Франківська. ХДУ функціонує базуючись у Прикарпатському національного університету ім. Василя Стефаника. Частина викладачів залишалася у Херсоні під час окупації. За інформацією з сайту університету завдяки злагодженій роботі працівників вдалося зберегти цінний архів (понад 700 тис. справ, частина яких належить до державного архіву). Після деокупації архів було вивезено. Наразі функціонує два офіси в Івано-Франківську та Херсоні, проте через безпекову ситуацію (будівля університету, басейну, будівля ліцею та гуртожитки – пошкоджено) заняття проводяться у дистанційному форматі [44].

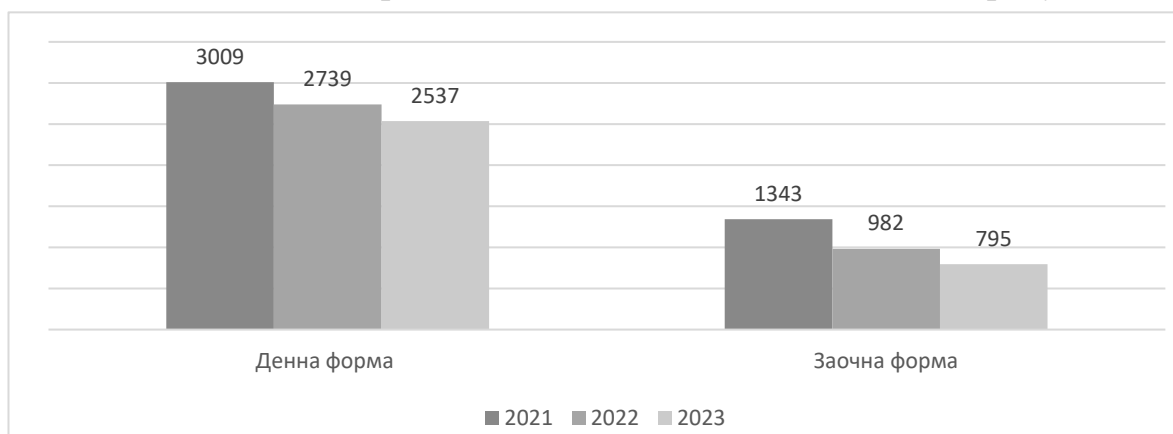
Зокрема, за звітом ректора університету, станом на кінець 2023 року в навчальних корпусах ХДУ вибито більш як 500 вікон, пошкоджено покрівлю головного корпусу, будівлю басейну. В гуртожитках: вибито більше ніж 300 вікон, потрібен повний ремонт одного з трьох гуртожитків (наразі в непридатному стані).

Структура університету це багаторівнева система. Найвищу ланку керівництва займає ректор. Наступні ланки займають: проректори, вчена рада, відділи (загальний, юридичний, кадрів, аудиту, охорони праці, забезпечення якості освіти), бухгалтерія. Відділ докторантури й аспірантури, музейно-архівний центр, наукова бібліотека, музей. Щодо діяльності факультетів, то ними керує декан, а кафедрами – завідувачі кафедри. ХДУ надає освітні послуги на дев'яти факультетах (Додаток А) [44].

За даними звіту ректора ХДУ кількість студентів денної та заочної форми скоротилася. Якщо у 2021 році на денній формі навчалося 3009 осіб, то у 2022 році – 2739, що на 270 осіб менше, а у 2023 – 2537 осіб, що на 472 особи менше ніж у 21 році. Щодо заочної форми, то у 2021, 22, 23 роках навчалося відповідно 1343, 982, 795 осіб. Тобто число студентів у 2023 році зменшилося на 199 осіб, а у порівнянні з 2021 роком – на 548 студентів. (Рис. 1.2).

Рис.1.2 Зміна кількості студентів за 2021-2023 навчальні роки

Щодо кількості працівників, то станом на кінець 2023 року в ХДУ

працює 736 працівників. З них: 266 – науково-педагогічні працівники (доктори наук, професори – 45 ос., кандидати, доценти – 161 ос.), 9 – доктори філософії. Навчально-допоміжний персонал та управління – 470 осіб. Також викладацьку діяльність проводять 25 педагогів за сумісництвом. За даними звіту кількість працівників зменшилася на 17 осіб.

Тепер, перебуваючи в Івано-Франківську, університет посів 4 місце серед ВНЗ області та піднявся на 55 місце в рейтингу «200 найкращих ВНЗ України». Активно розвивається міжнародна співпраця, програми для студентів та викладачів, стажування, підвищення кваліфікації. Зокрема, 25 науково-педагогічних працівників брали участь у міжнародних програмах в 7 країнах світу за 2023 рік.

Також йде робота над цифровізацією усіх процесів, що відбуваються в Університеті. Зокрема, створено необхідні для роботи, проведення занять та ведення документації сервіси: KSU 24, KSU-ONLINE. Покращено сайт університету. Таким чином усі документи наявні в електронному форматі в одному місці: розклад, журнали, залікові книжки, відомості тощо).

Отже, ХДУ продовжує роботу у двох офісах: Херсонському та в Івано-Франківську. Навчання проводиться в дистанційному форматі. Матеріально-технічна база університету в Херсоні зазнала значних руйнувань. Кількість студентів усіх форм навчання знизилася за цей період. Також зменшилася й кількість працівників. Проте університет продовжує проводити програми міжнародної кооперації з закордонними партнерами. Покращує технічне забезпечення для провадження ефективної освітньої діяльності дистанційно.

1.3.2 Маріупольський Державний Університет

Маріупольський державний університет (МДУ) – один з провідних освітніх центрів південного регіону України. Вищий навчальний заклад у якому здійснюється підготовка магістрів, бакалаврів, аспірантів та докторів філософії на шести факультетах. У тимчасово окупованому Маріуполі знаходиться 5 корпусів, гуртожиток (частково або повністю зруйновані). До війни в університеті навчалось близько п'яти тисяч студентів та працювало понад 500 людей [49].

Історія університету розпочалася зі становлення незалежної України. У 2021 році університет відзначав своє 30-ліття. За даними з офіційного сайту, основною місією університет вбачав перетворення Маріуполя на місто студентів [42]. Від початку війни навчальний заклад не функціонував, а відновити роботу в повному обсязі онлайн зміг після того, як був релокований до Києва на базу Київського Національного університету будівництва й архітектури (Наказ МОН, номер 396, від 14.04.2022) [49].

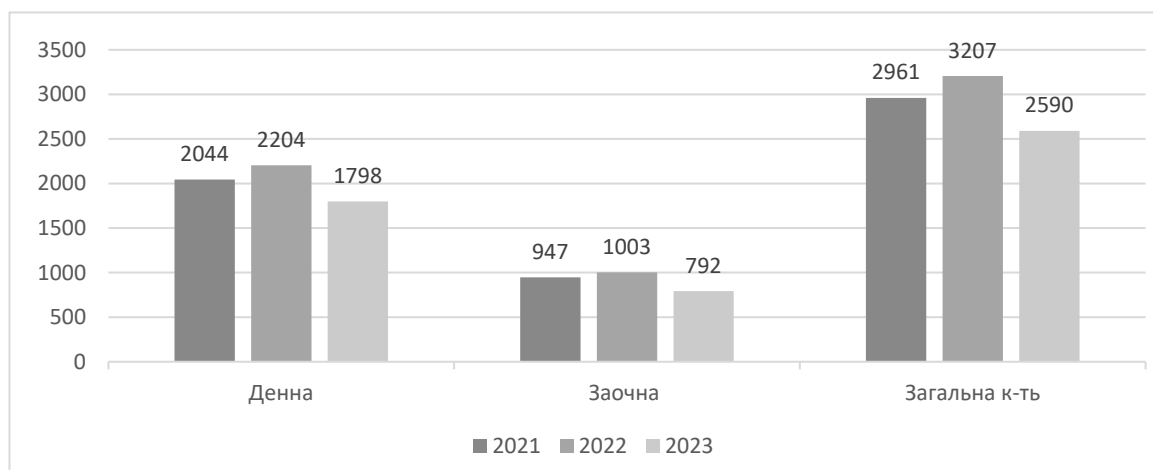
Після переміщення університет почав активно розвивати міжнародні зв'язки, брати участь у програмах від іноземних університетів, знаходити підтримку у міжнародних спонсорів. Так було відкрито представництво у Кіпрському університеті та Університеті Вітовта Великого у Литві. Було змінено офіційний сайт університету, проведено ребрендинг. Університет активно бере участь у створенні повноцінного цифрового всеукраїнського університету.

Як зазначено у звіті ректора МДУ було взято участь у тренінгах та програмах згідно з стратегією по відродженню переміщених університетів, зокрема організовано курси англійської мови для викладачів, організовано тренінг пов'язаний з обранням подальшої стратегії університету. Студенти за 2023 рік брали участь у програмах мобільності та мали змогу отримувати стажування, стипендії, гранти та навчатися за програмами подвійних дипломів в університетах – партнерах. Отже, міжнародна співпраця університету активно розвивається, та загалом має позитивну динаміку [42].

За словами проректорки МДУ Тетяни Марени: «4 з 5 корпусів університету повністю зруйновано ще з середини березня 2022 р, викладачі й студенти евакуювалися з міста власними силами, у перший день війни було вивезено документацію університету та сервери у більш безпечне місце ректором та співробітниками університету» [10].

В наданому університеті приміщенні в Києві було організовано збір гуманітарної допомоги для маріупольців. За 2022-2023 роки у будівлі було проведено ремонтні роботи. За даними звіту ректора на ремонт та обладнання приміщень за 2023 рік було витрачено близько 19,5 млн грн коштів.

Кадрова структура університету у порівнянні з 2021 роком значно змінилася. У 2021 в МДУ працювало 542 особи, а у 2022 – 327 осіб, у 2023 році - 323 особи. Тобто у порівнянні з 2021 роком кількість викладачів скоротилася на 215 осіб. Зараз МДУ налічує 287 штатних працівників та 36 сумісних працівників. 198 науково-педагогічних працівників, із них 116 доцентів та 42 професори (у 2021 році – 129 доцентів та 52 професори).

Рис. 1.3 Зміна кількості студентів МДУ за 2021- 23 навчальні роки

Щодо кількості студентів (рис. 1.3), то у 2021 році у МДУ навчалось 2961 студент (з них 2044 на денній та 947 на заочній формі навчання). На кінець 23-го року в університеті навчалось 2590 осіб, з яких 1798 на денній формі навчання, а 792 на заочній. Тобто кількість студентів за два роки скоротилася на 371 особу. На кінець 2022 року навчалось 3207 студентів. Для університету було надважливою задачею зберегти кількість студентів та провести ефективну вступну кампанію. Таким чином у порівнянні з 2021 роком у 2023 кількість студентів скоротилася на 12,5%.

Отже, діяльність університету після переміщення до Києва можна вважати дуже продуктивною. Налагоджено зв'язки з міжнародними партнерами, взято участь у різноманітних проєктах. Університет провів ребрендинг, було повністю змінено сайт університету. Залучено усі механізми для продовження надання освітніх послуг та технічного забезпечення дистанційної освіти.

1.3.3 Бердянський Державний Педагогічний Університет

Бердянський державний педагогічний університет (БДПУ) – ВНЗ 4-го рівня акредитації. До війни фізично знаходився в місті Бердянськ. Роботу забезпечує 6 факультетів та економіко-гуманітарний коледж. Історія університету розпочинається з чоловічої гімназії(1872 – 1919 р). З 1919 року університет називався вчительським технікумом, а згодом педагогічним інститутом. Свою сучасну назву отримав з 2002 року. За цей час підготовлено більше ніж 40 тис. педагогів [41].

Бердянськ знаходиться під окупацією, то ж університет тимчасово переміщено до Запоріжжя (за наказом МОН від 20 квітня 2022 року), на базу Запорізького національного університету. Відновити освітній процес в університеті вдалося з травня 2022 року. Університет втратив усю матеріально-технічну базу. Здійснюється підготовка спеціалістів для закладів освіти, культури, державних установ, фахівців у сфері науки тощо. Окрім цього в університеті проводиться атестація, курси підвищення кваліфікації працівників освіти.

Згідно з даними щодо вступної компанії (Рис. 1.4) то у 2021 році до БДПУ вступило (на усі форми навчання) – 1180 ос., натомість у 2022 – 1117 ос. , у 2023 – 1365 осіб. Контингент студентів у 2021 році – 4629 осіб, з них 2118 денної форми навчання та 2511 заочної форми навчання. У 2022 році кількість студентів складала: 3932 студенти, заочна форма – 2134 ос.,

денна форма – 1798 ос. У 2023 році показники змінилася на 4181 особу на денній формі – 1822 ос. та студентів заочної форми навчання – 2359 ос.

Рис. 1.4 Зміна кількості студентів БДПУ за 2021-2023 навчальні роки

Щодо викладацького складу та інших працівників то у 2021 році в університеті працювало 433 працівники, з них 249 науково-педагогічних працівників та 183 інших робітники. У 2022 році число працівників скоротилося до 376 осіб. З усіх працівників університету за цей період 35 % мають вчене звання чи науковий ступінь (110 доцентів та 26 професорів). У 2023 число працівників зменшилося до 329 осіб. 212 з них є науково педагогічними працівниками, зокрема: 101 доцент, 25 професорів та 1 доктор філософії).

Згідно з звітом ректора БДПУ - 15, 2% працівників знаходиться за кордоном (50 ос.), 54, 7% - на підконтрольній території України (180 ос.) та 30,1% на тимчасово окупованій території (99 ос.). Зокрема, троє працівників служить у ЗСУ.

За 2023 рік було взято участь у програмах академічної мобільності, наукових конференціях, конкурсах та заходах за кордоном. Міжнародна діяльність університету розвивається і є пріоритетним напрямком розвитку (згідно з стратегією розвитку університету на 2022-2025 роки). Було взято участь у конференції «Університет і війна» на базі Ягеллонського університету, відкрито цифрову наукову платформу «Українська наукова діаспора». Також університет брав участь в заходах,

організованих в Нідерландах, Греції, Польщі, Чехії. Одним з напрямків розвитку є також цифровізація університету, створення єдиної платформи для навчання.

Отже, після переміщення університету та відновлення роботи було налагоджено взаємозв'язок з міжнародними партнерами. Взято участь у грантових компаніях, різноманітних програмах. Контингент студентів зменшився після початку повномасштабного вторгнення, у 2023 році показник зріс за результатами проведеної вступної компанії. Склад працівників університету скоротився. Значна частина працівників знаходиться на ТОТ, також є частка працівників, що виїхала за кордон.

Можна зробити висновок, що перед кожним переміщеним закладом вищої освіти постало багато викликів, пов'язаних зі знищенням матеріально-технічної бази, звільненням працівників, відрахуванням студентів та зменшенням вступників. Також загальним викликом можна назвати перебування певної частини й викладачів, і студентів на ТОТ. Важливим для університетів стало розширення своєї міжнародної кооперації з країнами – партнерами, запровадження програм академічної мобільності, проведення спільних конференцій, зустрічей. Війна також показала, що для збереження працездатності варто максимально реорганізувати процес під дистанційне навчання, створювати навчальні платформи, максимально розвивати цифрову інфраструктуру.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ПЕРЕМІЩЕНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

2.1 Структура та динаміка основних фінансових показників установ та їх порівняльна характеристика

Для систематизування результатів діяльності вищих навчальних закладів головним завданням є проведення фінансового аналізу. Для переміщених закладів вищої освіти доцільно проводити аналіз аби розуміти вплив складеної ситуації на загальну діяльність та фінансову стійкість, вміння адаптуватися.

Метою фінансового аналізу є: огляд основних фінансових показників, їх динаміки, визначення основних факторів, що мають вплив на показники. Дані для розрахунку показників діяльності ВНЗ наявні у фінансових та бюджетних звітах підприємств.

Порівняльний аналіз показників необхідний для виявлення слабких сторін з метою запропонування шляхів їх покращення. Порівняльний аналіз дозволяє виділити переваги та потенціал переміщених ВНЗ. Основним інструментом є також проведення горизонтального аналізу для визначення основних відмінностей та відхилень у показниках за певний період [20].

Згідно з проведеною порівняльною аналітикою балансу (Додаток Б) досліджуваних закладів можна навести такі результати. Діяльність БДПУ характеризують: загальна вартість майна закладу у період з 2021 до 2023 р зросла на 15703,3 тисяч гривень, а з 2022 до 2023 на 5031 тисяч гривень. Зокрема за рахунок зростання необоротних активів (основних засобів) на 13,46% у порівнянні з 2021 роком та 9,65% у порівнянні з 2022 роком. Вартість нематеріальних активів у порівнянні з 2021 роком знизилася на 44,24% (14824 грн). Порівняно з 2022 роком вартість була меншою на 37,84 % (11375 грн). Аналіз змін в питомій вазі показників демонструє

зміни у значеннях поточної дебіторської заборгованості, за розрахунками за товари на 3572,8 тисяч грн у порівнянні з 2021 р (+5938,25%), та на 3573,2 тисяч гривень відносно значень за 2022 р. Це свідчить про те що суттєва частка активів фактично виключена з виробничого процесу.

У пасиві відображено зростання частки внесеного капіталу на 2339,8 тисяч гривень (2,92%), порівнюючи зі значенням 2022 р. Значення фінансового результату за аналізовані періоди від'ємні, що говорить про наявний збиток. У порівнянні з 2021 роком збиток зріс на 430,3 тисяч гривень, тобто на 0,88%. Порівнюючи з даними за 2022 р збиток зменшився на 3693,4 тисяч гривень (-6,93%). Обсяг цільового фінансування також збільшився до показників 2021 р, на 11816,8 тисяч гривень (247,62%). Поточні зобов'язання за товари, роботи й послуги порівняно до 2021 р зросли на 1002,5 тисяч гривень (231,99%), а до 2022 р зросли на 975,2 тисяч гривень (212,27%).

Висновок можна надати наступний: дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, отже заклад передав оборотні кошти у користування іншим підприємства, організаціям [17].

Таблиця 2.1

Показники майнового стану БДПУ за 2021-2023р.р.

Показник	2021	2022	2023
Вартість розрахунково- грошового майна	10194853	8113703	10903685
Частка оборотних виробничих коштів	2,23	2,90	2,37
Частка основних засобів	0,58	0,47	0,47
Знос основних засобів	0,76	0,76	0,74
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,04	0,02
Коефіцієнт мобільності активів	0,35	0,20	0,25

Згідно з проведеними розрахунками можна побачити, що вартість розрахунково-грошового майна у 2022 р був нижчим від 2021 р, проте у 2023 р спостерігається позитивна зміна показника. Основні показники за якими можна оцінити майновий стан закладу дають змогу визначити

ефективність використання наявних ресурсів, адже саме це має безпосередній вплив на результат господарської діяльності [4].

Частка обігових активів невелика протягом досліджуваних періодів, що є хорошим показником, адже при високому значенні коефіцієнта можна робити висновок про нераціональне управління виробничими процесами. Показник частки капітальних засобів в активах теж є хорошим показником, адже частка за досліджувані періоди спадає. Співвідношення зносу основних засобів знижується. Це є позитивною характеристикою. Коефіцієнта оновлення за аналізований період зменшується, що є негативною тенденцією.

За проведеним аналізом балансу МДУ (Додаток С) було визначено, що загальний розмір майна закладу у 2023 р, порівняно з 2021 р, зріс на 110,33%, а це зростання на 95083,5 тисяч гривень. Порівнюючи до значень 2022 р показник зріс на 68,10%, тобто на 73432,9 тис гривень. Підвищення цього показника відбулося шляхом зростання нефінансових активів, особливо основних засобів на 51125 тисяч гривень порівняно з 2021 та на 38824,7 тисяч гривень відносно 2022 р.

Збільшилася доля оборотних активів, зокрема запасів на 3380,4 тисяч гривень відносно 2021 р, та на 1742,4 тисяч гривень відносно 2022 р. Такі зміни свідчать про вкладення значних коштів та неможливість їх використання в обороті підприємства. Також зросли показники дебіторської заборгованості на 9235,9 тисяч гривень, порівнюючи з 2021 р та на 9317 тисяч гривень у порівнянні до 2022 р. Частка грошових коштів у національній валюті зросла (на 7785,7 тисяч гривень відносно 2021 р) й іноземній валюті (на 20201,3 тисяч гривень до 2022 р). Динаміка цього показника є позитивною.

Дослідження пасиву показало, що частка внесеного капіталу більша на 16,7% (13044, 6 тисяч гривень) відносно 2021 р, та на 0,93% (744,4 тисяч гривень) більше, порівнюючи з 2022 р. Зростання розміру особистого капіталу є позитивною динамікою і означає зростання власних

коштів для забезпечення активів. А от розмір цільового фінансування зменшилися на 395,9 тисяч гривень (19,80%) порівнюючи теперішній показник з 2022 р. Фінансовий результат позитивний, й відносно 2021 р зріс на 77523 тисяч гривень, а відносно 2022 р на 70324,6 тисяч гривень. Це може означати примноження фінансових ресурсів та зростання прибутку.

Показники кредиторської заборгованості та вкладень менші за показники дебіторської та суми грошових коштів. Це хороший індикатор, бо діяльність націлена на надання коштів іншим компаніям або підрядникам, а не діяльність за рахунок кредитних коштів.

Таблиця 2.2

Показники майнового стану МДУ за 2021-23р.р.

Показник	2021	2022	2023
Вартість розрахунково- грошового майна	17 065 424	22 729 166	54 154 647
Частка оборотних виробничих коштів	3,93	3,50	2,17
Частка основних засобів	0,78	0,74	0,65
Знос основних засобів	0,43	0,41	0,41
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,12	0,33
Коефіцієнт мобільності активів	0,25	0,27	0,43

Згідно даних розрахункової таблиці вартість розрахунково-грошового майна закладу протягом досліджуваного періоду підвищується, і це є сприятливим фактором.. Частка оборотних коштів у виробництві не займає значну частину оборотних коштів, та спадає за аналізований період. Можна ствердити, що закладом проводяться дії щодо ефективного використання ресурсів та управління виробничим процесом.

Зменшення долі основних фондів означає вміння підлаштовуватися під зміни, і в умовах невизначеної ситуації зменшення долі основних фондів є правильною політикою закладу.

З 2021-2022 роки показник зносу зменшувався, що є позитивним показником. У 2023 році розмір показника не змінився. Фактично, не можливо точно оцінити розміри збитків та зносу основних засобів університетом в даний момент. Адже основна матеріально-технічна база знаходиться у тимчасово-окупованому місті.

За даними порівняльного аналітичного балансу ХДУ (Додаток Д) можна зробити висновки, що вартість майна закладу підвищилася на 6, 42% відносно 2021 року, що складає 11188 тисяч гривень, й на 7, 22% до 2022 р, що становить 12498, 7. З огляду на аналіз активів можна помітити, що підвищення рівня даного індикатора викликане зростанням обсягу дебіторської заборгованості.

Інша негайна дебіторська заборгованість зросла на 47,8 тисяч гривень (2,55%) та 332,2 тисяч гривень (20,88%) стосовно 2021-2022 р. Розмір поточної заборгованості (дебіторської) за розрахунками зріс на 7536,9 тисяч гривень, й на 6914,5 тисяч гривень відносно 2021-2022 р. Довгострокова заборгованість знизилася на 219,9 тисяч гривень. Отже, більша частка активів перебуває в обороті.

Збільшення грошових коштів в іноземній та національній валюті є індикатором за яким можна визначити стан закладу як такого, що покращується.

Стосовно оцінювання пасиву отримано наступні підсумки. Сума внесеного капіталу збільшується - це є сприятливою динамікою. Що вказує на наявність власних ресурсів для покриття фінансування активів.

Фінансовий результат від'ємний - тобто, наявний збиток. Розмір збитку порівняно з 2021 роком знизився на 3058, 3 тисяч гривень (4, 97%), а до 2022 р - на 8875 тисяч гривень (13, 18%). Окрім вищезазначеного, знизився й обсяг цільового фінансування, на 553, 8 тисяч гривень відносно 2021 р, та на 995, 5 тисяч гривень відносно 2022 р.

Сприятливою тенденцією є зниження обсягу довгострокових зобов'язань з оплати кредитів на 219,9 тисяч гривень до 2021 року

(44,22%). Зобов'язання з оплати праці теж зменшилися на 150, 4 тисяч гривень, проти 2022 р. Сума поточного зобов'язання за сплатами до бюджету знизилася на 101, 4 тисяч гривень та 128, 3 тисяч гривень відносно 2021 та 2022 років відповідно. Проте у 2023 році наявна поточна заборгованість за розрахунками за товари, роботи та послуги на 47460,2 тисяч гривень.

Відтак, варто вказати, що частка дебіторської заборгованості, та зростання частки грошових коштів переважає над кредитними зобов'язаннями та поточними зобов'язаннями. Розміри зобов'язань підприємства загалом спадають, що є позитивною динамікою.

Таблиця 2.3

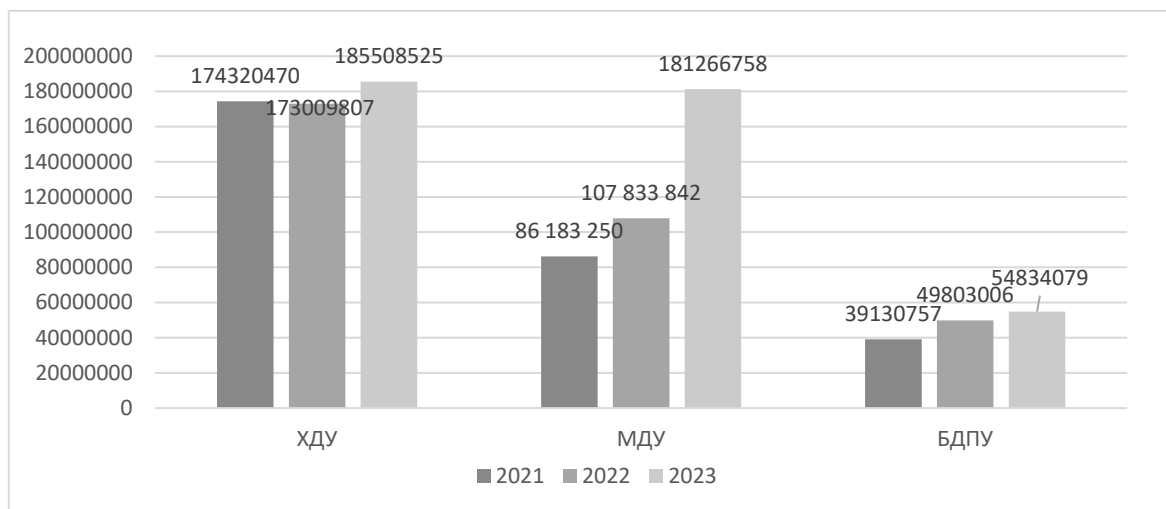
Показники майнового стану ХДУ за 2021-23р.р.

Показник	2021	2022	2023
Вартість розрахунково- грошового майна	11230848	10819704	25211219
Частка оборотних виробничих коштів	13,38	14,00	6,05
Частка основних засобів	0,90	0,90	0,83
Знос основних засобів	0,31	0,33	0,34
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,02	0,01
Коефіцієнт мобільності активів	0,07	0,07	0,16

Вартість розрахунково-грошового майна ХДУ з 2022 по 2023 рік має тенденцію до зростання, що є позитивним фактором. Частка оборотних виробничих коштів є вищою у порівнянні з іншими закладами. Це може свідчити, що управління оборотними активами є ефективним і направлено значні фінансові ресурси у сферу виробництва.

Частка основних засобів зменшується у досліджуваних періодах, що свідчить про позитивну динаміку. У цілому це говорить про здатність підприємства підлаштовуватися під умови та реагувати на зовнішні фактори. Щодо показника зносу основних засобів, спостерігається

зростання показника, що свідчить про зростання фізичного зносу основних засобів. Зниження коефіцієнта оновлення є негативною тенденцією.

Рис. 2.1 Порівняльна динаміка зміни загального майна досліджуваних закладів

Як видно з наведеної графічної інформації (рис. 2.1), у кожному закладі зміна загального майна має тенденцію до зростання. Найбільший приріст показника при цьому у МДУ, на 88,18% у порівнянні з показником за 2021 рік. У ХДУ розмір показника у порівнянні з 2021 роком зріс на 6,42%, тоді як у БДПУ на 40,13%.

Отже, за оцінкою майнового стану ВНЗ можна зробити висновок про позитивну динаміку показників. Вартість розрахунково-грошового майна по кожному університету на 2023 рік має тенденцію до зростання. Найбільша частка оборотних коштів у виробництві у ХДУ, що може свідчити про ефективне використання фінансових ресурсів. Щодо коефіцієнта оновлення то позитивне зростання спостерігається тільки у МДУ. Коефіцієнт зносу зростає по даним кожного закладу.

2.2 Аналіз фінансових коефіцієнтів та інтегральних показників

Аналіз фінансових коефіцієнтів спирається на прорахунок відносних показників функціонування закладу. Дослідження фінансових

коефіцієнтів можна розділити на: показники фінансової стійкості, показники ліквідності, аналіз беззбитковості.

Розрахунок інтегрального показника є необхідним для визначення впливу таких факторів як контингент студентів та їх кількість, якість пропонованих освітніх послуг та ціна за послуги.

Показники фінансової стабільності описують стан майна та його здатність виконувати свої функції щодо платоспроможності. Коли фінансовий стан нестабільний дуже важливим є проведення всебічного аналізу для оцінки фінансової стабільності. Якщо власних оборотних коштів достатньо для покриття собівартості запасів і витрат можна стверджувати, що організація має абсолютну стійкість. Якщо ж для покриття витрат також використовуються довгострокові позикові кошти то фінансовий стан буде стійким. Нестабільний фінансовий стан це ситуація за якої для покриття наявних витрат використовуються також короткострокові позикові кошти. Кризовий фінансовий стан це неможливість покриття підприємством власних витрат жодним з джерел фінансування [46, с. 357].

Таблиця 2.4

Оцінка фінансової стійкості БДПУ

Показник	2021	2022	2023
Власні обігові кошти, грн	5099350	3278694	7026684
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,50	0,40	0,64
Коефіцієнт фінансової автономії	0,87	0,90	0,93
Коефіцієнт фінансової залежності	1,15	1,11	1,08
Коефіцієнт фінансової стабільності	10,71	5,00	4,74
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,88	0,91	0,96

Оцінивши коефіцієнти фінансової стійкості можна зробити такі висновки. У закладі наявні власні кошти для фінансування активів. На 2022 рік спостерігається зниження показника, але у 2023 році частка власних оборотних фондів зростає. Тенденція до зростання є позитивною.

Забезпечення власними коштами оборотних активів є коефіцієнтом, що за нормативним показником має бути більшим за 0,1. Показники за аналізований період вище нормативного. Це свідчить про можливість забезпечення обігових активів власним капіталом. Нормативне значення коефіцієнта автономії, що показує незалежність від запозичених коштів має бути більшим від 0,5. Значення по підприємству знаходяться в межах нормативу.

Протилежним до показника автономії є коефіцієнт залежності. Коефіцієнт демонструє залежність від запозиченого капіталу. Показник знаходиться у межах нормативу. За аналізований період спадає. Значення фінансової стабільності говорить про те яке співвідношення між власними та запозиченими коштами, за нормою значення має бути більшим або рівним 1 [19, с. 278]. Значення по підприємству вище нормативних показників. У БДПУ високий показник фінансової стійкості, що зростає. За показниками 2023 року 96% активів фінансується з власних коштів та довгострокових зобов'язань. Тому, можна оцінити БДПУ як ВНЗ зі стійким фінансовим станом.

Таблиця 2.5

Оцінка фінансової стійкості МДУ

Показник	2021	2022	2023
Власні обігові кошти, грн	16 647 305	22 207 677	51 146 905
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,97	0,97	0,94
Коефіцієнт фінансової автономії	0,99	0,99	0,98
Коефіцієнт фінансової залежності	1,01	1,01	1,02
Коефіцієнт фінансової стабільності	34,95	35,35	15,10
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,00	1,00	1,00

Оцінка значень по МДУ демонструє, що у закладі є наявні власні обігові кошти, причому їхнє значення зростає і за період від 2021 до 2023 р зросло більше ніж у 3 рази. Щодо забезпечення активів власним коштом, то коефіцієнт є вищим від нормативного показника. Коефіцієнт фінансової автономії демонструє, що власних коштів закладу вистачає для

покриття фінансування активів. Коефіцієнт фінансової залежності знаходиться в межах нормативного значення. Коефіцієнт фінансової стабільності є високим. Згідно з коефіцієнтом фінансової стійкості, що дорівнює 1 можна зробити висновок про високе значення по цьому показнику. Наявні довгострокові зобов'язання, тому не йде мови про абсолютний показник.

Таблиця 2.6

Оцінка фінансового стану ХДУ

Показник	2021	2022	2023
Власні обігові кошти, грн	3 481 419	3 374 342	15 655 333
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,30	0,30	0,61
Коефіцієнт фінансової автономії	0,95	0,96	0,95
Коефіцієнт фінансової залежності	1,05	1,05	1,06
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,50	1,50	2,28
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,97	0,97	0,98

Аналіз фінансової стійкості дає змогу оцінити частину наявних власних обігових коштів та їх зростання за аналізований період. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів з власних коштів за 2021 та 2022 р є меншим від нормативу. За 2023 р показник знаходиться в межах нормативу. Значення коефіцієнта фінансової автономії понад 0,5, що є позитивним показником. Показник фінансової залежності також у межах нормативного значення. Коефіцієнт фінансової стабільності знаходиться вище нормативного значення та має тенденцію до зростання. Коефіцієнт фінансової стійкості показує, що ХДУ має високі показники фінансової стійкості.

Показники ліквідності є основними фінансовими індикаторами стану підприємства. Суть їх полягає у визначенні показників наявності у підприємства ресурсів, що за потреби можна швидко перевести у грошові ресурси для розрахунку по власним зобов'язанням. Відносні показники ліквідності це – показник покриття, швидкої ліквідності, показник абсолютної ліквідності [2].

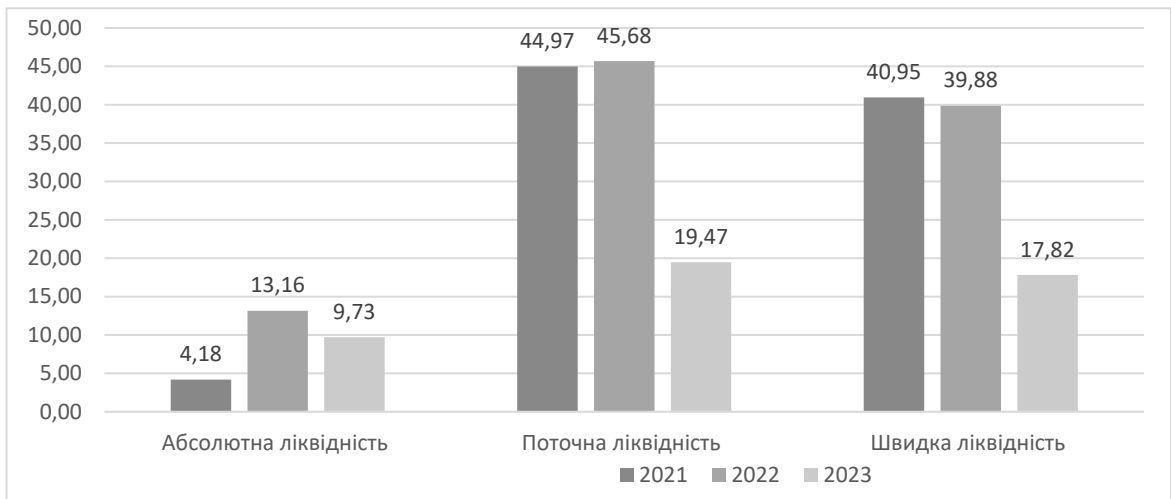
Показник покриття є відношенням оборотних активів до короткострокових кредитів. Причому нормативне значення має бути більшим або рівним за 2. Коефіцієнт швидкої ліквідності можна розрахувати як відношення залишку оборотних коштів та наявних запасів до короткострокових зобов'язань. Значення має бути більшим рівним за 0,5. Показник абсолютної ліквідності вказує на співвідношення грошей та короткострокових інвестицій до поточних зобов'язань. За нормою має мати значення більше рівне 0,5 [2].

Рис. 2.2 Відносні показники ліквідності БДПУ за 2021-2023р.р.

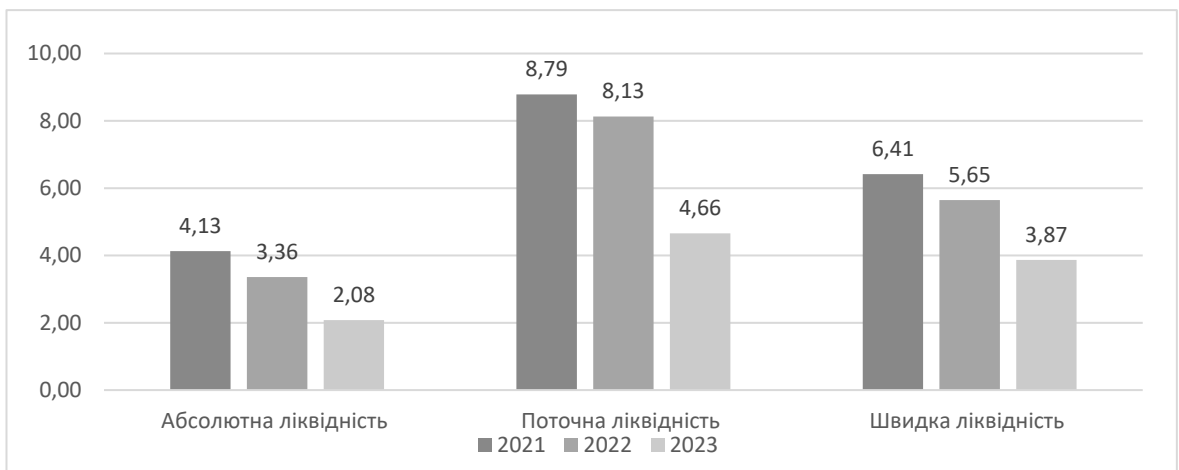
Враховуючи вище наведені нормативні значення відносних показників ліквідності можна зробити висновок, що кожен коефіцієнт по оцінці БДПУ (рис. 2.2) є вищим від нормативного показника. Проте за аналізований період значення по кожному показнику знижується. Це пов'язано зі зростанням суми короткострокових зобов'язань.

Рис. 2.3 Відносні показники ліквідності МДУ за 2021-2023р.р.

Показники ліквідності в МДУ (рис. 2.3) також є вищими за мінімальні значення. Показник абсолютної ліквідності з 2021 по 2022 рік зріс. За інші періоди значення показників спадає. Це може бути пов'язаним зі збільшенням величини поточних зобов'язань закладу. Значення відносних показників такі, за якими активи заклад може мати абсолютну ліквідність.

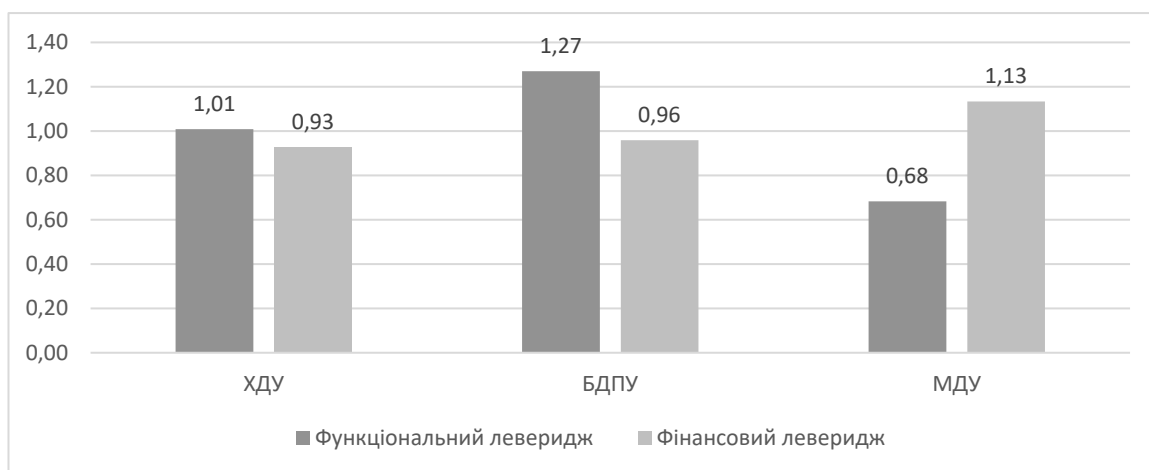
Рис. 2.4 Відносні показники ліквідності ХДУ за 2021-2023р.р.

Відносні показники ліквідності ХДУ (рис. 2.4) також мають тенденцію до зниження. Через збільшення у балансі поточних зобов'язань. Натомість показники знаходяться у межах норми, є вищими за нормативні значення. Такі результати аналізу говорять про здатність

підприємства швидко погасити поточні зобов'язання швидко ліквідними активами.

Отже, аналізовані заклади за період з 2021-2023 навчальні роки мають схожі характеристики відносних показників ліквідності. Показники знижуються шляхом збільшення поточних зобов'язань. Проте залишаються на дуже високому рівні внаслідок зростання частки власного капіталу, грошових коштів, власних оборотних швидко ліквідних активів. Нормативні значення при цьому виконуються у кожному закладі.

Розрахунки показників фінансового та функціонального левєриджу дають змогу оцінити вплив загального контингенту студентів на фінансовий стан закладу. Фінансовий левєридж показує реальну зміну доходу при зміні бюджетних асигнувань. Розрахунок показника полягає у відношенні темпу приросту доходів не з бюджету до темпу приросту загального доходу. Функціональний левєридж демонструє як зміниться дохід при зміні кількості здобувачів. Розраховується як відношення темпу приросту загального доходу до темпу приросту здобувачів освіти. Такий спосіб розрахунку показників призначений саме для вищих навчальних закладів було представлено Волковою Н. В. [7].

Рис. 2.5 Розрахунок функціонального та фінансового левєриджу ХДУ, БДПУ та МДУ за 2022-2023 р.р.

Отже, за розрахунком фінансового левєриджу (рис. 2.5) можна виявити оптимальну залежність між бюджетними асигнуваннями та

позабюджетними коштами [20]. А за значеннями функціонального левериджу виявити вплив контингенту студентів на дохідність закладу. Нормативне значення обох показників – 1. Проте варто зазначити, що залежно від розміру підприємства та факторів до аналізу можлива наявність певних відхилень. Загалом прийнятними вважаються відхилення у межах 20%. Тобто від 0,8 до 1,2 [54].

Оптимальними можна вважати показники ХДУ, що є близькими до 1. Це говорить про те що деякі зміни у контингенті студентів та розмірі позабюджетних доходів не мають значного впливу на фінансову стійкість закладу.

По показнику функціонального левериджу БДПУ можна зробити висновок, що він є вищим від допустимих значень. Це говорить про те, що зміни у кількості студентів можуть привести до значних змін у позабюджетних надходженнях. Натомість показник фінансового левериджу знаходиться у межах допустимих показників.

Для МДУ характерний занижений показник функціонального левериджу. Це може бути пов'язано зі значною зміною в контингенті здобувачів, але з відносно незмінними позабюджетними надходженнями. Надходження від інших послуг перекривають зміни у надходженнях від студентів. Значення фінансового левериджу знаходиться у межах нормативу.

2.3 Зміни основних статей витрат університетів за 2021-2023 роки

Основні витрати ВНЗ це витрати на оплату праці працівникам, соціальні відрахування, матеріальні витрати, а також витрати на виконання послуг та виконання бюджетних програм.

Витрати на оплату праці на пряму залежать від кількості працівників. Згідно з даними, наведеними вище кількість співробітників по кожному закладу значно скоротилося.

Аналіз витрат БДПУ за 2021 -2023 р.р.

Види витрат	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	У %
На оплату праці	58532629	71350245	66263183	7730554	13,21%
На соціальні заходи	12719374	15423409	14661400	1942026	15,27%
Матеріальні витрати	13123362	16932018	5201068	-7922294	-60,37%
На надання послуг	30476173	33057253	20651638	-9824535	-32,24%
На виконання бюджетних програм	56070926	72788755	65607325	9536399	17,01%

Як видно з таблиці витрати на оплату праці з 2021 по 2022 р зросли, натомість у 2023 р спостерігається зменшення витрат на оплату праці. Це пов'язано зі зменшенням викладачів та інших працівників у штаті. Якщо говорити про порівняння довоєнних показників 2021 р та показників 2023 р, то витрати на оплату праці збільшилися на 13,21%. За аналізований період сума відрахувань на соціальні заходи зростала. У порівнянні 2021 до 2023 р їх сума зросла на 15,27%.

Матеріальні витрати закладу значно скоротилися. У порівнянні з 2021 р на суму 7922,3 тисяч гривень, або ж на 60,37%. Можна зробити висновок, що таке скорочення пов'язано з переміщенням на базу іншого університету, відповідно зміщується питання фінансування матеріальних витрат. Витрати, що пов'язані з наданням послуг також скоротилися, на 32,24 % у порівнянні з 2021 р. Можна констатувати, що це пов'язано з переходом на онлайн навчання і фактичною відсутністю пов'язаних з організацією очного навчання витрат. Натомість витрати на виконання бюджетних програм у порівнянні з 2021 р підвищилися на 17, 01%.

Аналіз витрат ХДУ за 2021-2023 р.р.

Види витрат	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	У %
На оплату праці	95288208	126756669	96540022	1251814	1,31%
На соціальні заходи	21187573	28369198	21082958	-104615	-0,49%
Матеріальні витрати	11586618	18954952	9190918	-2395700	-20,68%
На надання послуг	44878434	62689950	24326866	-20551568	-45,79%
На виконання бюджетних програм	83378300	117863796	106914166	23535866	28,23%

На основі проведеного аналізу спостерігається зниження суми витрат на оплату праці у порівнянні з початком 2022 р. Натомість відхилення до показників 2021 р є додатним. Зростання показника витрат на 1,31%. Зменшення витрат у порівнянні з 2022 р також говорить про зміну кількості працівників. Витрати на соціальні заходи у 2023 р значно нижчі від початку 2022 р, проте у порівнянні з 2021 р відбувається незначне відхилення на -0,49%.

Сума матеріальних витрат скоротилася на 20,68%, а на надання послуг на 45,79%. Зменшення кількості витрат також пов'язано зі зменшенням кількості здобувачів за аналізований період. Натомість витрати на виконання бюджетних програм у порівнянні з 2021 р зросли на 28,23%.

Аналіз витрат МДУ за 2021-2023 рр

Види витрат	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021	У %
На оплату праці	70241787	55258861	72281970	2040183	2,90%
На соціальні заходи	14933791	11940254	14348846	-584945	-3,92%
Матеріальні витрати	26562049	9386736	15995250	-10566799	-39,78%
На надання послуг	37984464	26824409	11647152	-26337312	-69,34%

На виконання бюджетних програм	76012349	51864656	90978913	14966564	19,69%

З проведеного аналізу витрат МДУ можна зробити такі висновки. Рівень витрат на оплату праці у порівнянні з початком 2022 р та з 2021 роком зріс. У порівнянні до 2021 р відхилення склало +2,9%. Витрати на соціальні заходи у порівнянні з 2022 р зросли, натомість відхилення показників 2021 до 2023 р складає -3,92%. Сума матеріальних витрат у порівнянні до 2021 р також зменшилася на 39,78%. Але у порівнянні з початком 2022 р показник збільшився. Це пов'язано з проведенням ремонтних робіт у наданому приміщенні. Витрати на надання послуг скоротилися найбільше з аналізованих закладів, на 69,34%. Витрати на виконання бюджетних програм у порівнянні з 2021 р зросли на 19.69%.

Отже, проведення фінансового аналізу переміщених закладів вищої освіти дає змогу зрозуміти динаміку показників за аналізований період. Зробити висновки про фінансову стабільність підприємств та їх фінансову стійкість, показники ліквідності. Показники фінансового та функціонального левериджу, як інтегральних коефіцієнтів дають змогу оцінити вплив таких факторів, як зменшення бюджетних асигнувань та контингенту студентів на доходи ВНЗ. Аналіз витрат показує яким чином змінилися видатки закладів по різних статтях та дає можливість визначити фактори, що мають вплив на загальну діяльність. Згідно з проведеним дослідження можна констатувати, що аналізовані заклади у цілому змогли адаптуватися до змін та проводять ефективну політику щодо використання та залучення фінансових ресурсів та покращення показників діяльності.

ВИСНОВОК

Функціонування вищої освіти в умовах воєнного стану беззаперечно зазнало змін. Так, кожен навчальний заклад на початку війни перейшов на дистанційний формат навчання, адже було важливо надати можливість закінчити навчальний рік. За час повномасштабного вторгнення змінилася кількість навчальних закладів, було пошкоджено значну кількість ВНЗ. Змінилася система розподілу державного фінансування. Видатки держави на підтримку освіти значно скоротилися. Також постала проблема з виїздом значної кількості викладачів, студентів за кордон чи в інші регіони України.

Для ВНЗ, що розташовувалися на ТОТ постало питання дислокації в інші регіони України. Такий досвід для вищих навчальних закладів був не перший. З 2014 року було переміщено десятки закладів з місць проведення АТО. Для вступників змінилися правила вступу до ВНЗ. Для студентів було реалізовано програму переходу на навчання на бюджетну форму. Також Держава взяла відповідальність, щодо оплати боргів за навчання для певних категорій осіб.

Об'єктом дослідження було обрано три з найбільших ВНЗ півдня України. Херсонський державний університет, Маріупольський державний університет та Бердянський державний педагогічний університет було переміщено до інших областей України. Фактично кожен заклад за цей період зміг налаштувати роботу та надавати послуги освіти дистанційно, проводити вступну компанію, налаштовувати зв'язки з іншими навчальними закладами та партнерами з закордону.

Кожен заклад поставив за мету створити максимально комфортну можливість для навчання. Було проведено роботу з кооперації з іноземними закладами, отримання спонсорської підтримки, проведення стажувань та обміну студентами. Також було проведено роботу з покращення технічного забезпечення: створення корисних сайтів, зміна

стилю, проведення робіт щодо надання усіх послуг онлайн. Кожен з досліджуваних університетів провів роботу з налаштування та повної зміни головного сайту, було налаштовано роботу додаткового програмного забезпечення для роботи.

За результатами розрахункової частини роботи та проведенням фінансового аналізу основних звітів діяльності можна зробити висновок про ефективну роботу організацій та їх стійкість до змін. Порівняльний аналіз основних фінансових показників демонструє певні закономірності по кожному закладу. Кількість студентів та працівників після початку війни скоротилася, таким чином відбулося скорочення доходів від надання послуг та часткової зміни у структурі витрат. Позитивна динаміка зростання загального майна прослідковується на кожному підприємстві за аналізований період. Натомість лише в МДУ наявний позитивний фінансовий результат за даними балансу.

Дослідження показників фінансової стійкості має також значення показників по всім закладам у нормативних межах. Таким чином кожне підприємство є фінансово стабільним та має високі показники за кількістю власних обігових коштів, коефіцієнту стабільності та фінансової стійкості. Проаналізовані за три роки показники ліквідності також показують, що всі значення знаходяться у межах нормативів по трьох закладах.

Інтегральні показники які дають можливість оцінити вплив зміни контингенту студентів, державних асигнувань на фінансове забезпечення закладу. Згідно з отриманими даними є певне відхилення на показник вищий від максимального по показнику функціонального левериджу МДУ. Тобто вплив від зміни контингенту студентів не має значного впливу на фінансовий стан закладу. Для БДПУ навпаки, значення цього показника демонструє залежність від кількості студентів. У ХДУ всі показники знаходяться у межах нормативного показника.

Отже, досліджувані ВНЗ змогли адаптуватися до змін після переміщення на нове місце. Фінансові показники знаходяться в задовільному стані. Показники, що характеризують фінансову стійкість є високими. Дослідження даної теми може стати підґрунтям для надання практичних рекомендацій щодо покращення діяльності ВНЗ, та їх роботі у періоди змін та кризових ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Petrenko, V., Karnaushenko, A (2021) Development of entrepreneurial universities as a necessity in conditions of economic instability and financial turbulence. Intellectual development of mankind in modern conditions: economics, history. Books ha 19. Part 2: series of monographs (Series "Science environment of modern man"; No. 19). ISBN978-617-7880-27-0. pp. 12-29 <https://doi.org/10.30888/2663-5569.2021-19-02-013>
2. Polova, T. V., Kravtsova, Y. V. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «БОНДАРІВСЬКЕ». 2018.
3. Sokolenko, O. L. HIGHER EDUCATION THROUGH THE PRISM OF THE WAR. Juridical scientific and electronic journal, (7), 2023 562–564. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-7/128>
4. Бержанір, І. А, ДІАГНОСТИКА МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА, 2016. – URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/3778/1/Mayn_stan.pdf
5. Боровік Л.В., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Роль інформації у формуванні глобальної економіки та економічного розвитку суспільства. Вісник ХНТУ. 1(76), 2021. С.192-197.
6. Боровік Л.В., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Роль шкільної освіти в розвитку молодіжного підприємництва. Ефективна економіка. Вип.3. 2021. doi: 10.32702/2307-2105-2021.3.6
7. ВОЛКОВА, Н. В. Ефективність використання коштів ВНЗ. Фінанси України, 2005, 5: 66-71.
8. ГЛУЩЕНКО, С. І. ОПЛАТА ПРАЦІ ОСВІТЯН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ. Голова організаційного комітету, 2022, 1.13: 98.

9. ГОЛУБЧИКОВА, Ю. В.; ПІДГОРНИЙ, А. З. Статистичний аналіз динаміки та стану розвитку ВНЗ України. Статистика-інструмент соціально-економічних досліджень, 2017.
10. Гришина Д., Гнатіва Л. сайт «Вечірній Київ»: Як Маріупольський державний університет переїжджав до Києва: інтерв'ю з проректоркою, 22.09.2022. – URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/71659/>
11. Державна служба статистики України / Офіційний сайт. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
12. ЖАРОВА, О. П. Правові засади функціонування вищого навчального закладу в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція, 2016, 19: 49-52.
13. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на червень 2023 - URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_-Report.pdf
14. Ihnatenko, M., Marmul, L., Petrenko, V., Karnaushenko, A. and Levaieva L. (2020), Innovative tools in the methodology and teaching of the basic principles of enterprise management. International Journal of Management, vol. 11, is. 06, pp. 847–854. <https://doi.org/10.34218/IJM.11.6.2020.073>.
15. Карнаушенко А. С., Петренко В.С., Лопатньов Д.К.. Пасивний дохід в Україні: джерела та перспективи. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, вип. 13, 2024, doi:10.54929/2786-5738-2024-13-08-01.
16. Карнаушенко А.С. Гребенюк Н.В. Петренко В.С. Агропромислова інтеграція – важливий чинник інвестиційної привабливості сільського господарства. Вісник ХНТУ. 2022. № 3(82). doi:10.35546/kntu2078-4481.2022.3.26

17. Карнаушенко А.С., Петренко В.С., Боровік Л.В. Сучасні тенденції та перспективи розвитку європейського ринку страхування. Таврійський науковий вісник. Вип. 14. 2022. С.85–94. doi:10.32782/2708-0366/2022.
18. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Активізація розвитку торговельної галузі України. Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка». 2020. Вип. 1. С. 139–147.
19. КІРЕЙЦЕВ, Г. Г. Фінансовий менеджмент. Житомир: ЖІТІ, 2001, 440.
20. КЛИМЕНКО, С. О., Аналітичне забезпечення моніторингу фінансового стану вищого навчального закладу. Економіка і суспільство, 2016, 2: 549-553.
21. Кошкіна С. Сайт МОН: СЕРГІЙ ШКАРЛЕТ: «Я НЕ ДОПУЩУ ОСВІТНЬОГО МАРОДЕРСТВА», 04.05.2022. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-ya-ne-dopushu-osvitnogo-maroderstva>
22. КУРИЛО, В. С.; САВЧЕНКО, С. В. Тимчасово переміщені заклади вищої освіти як нове соціальне явище. 2019.
23. Мельникова К.В., Петренко В.С., Белугіна Т.І. Діагностика фінансового стану на прикладі ПП ‘Віннер Форд Рівне’ в умовах зростаючої невизначеності. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, вип. 12. 2024, doi:10.54929/2786-5738-2024-12-04-07.
24. Мохненко А.С. Стратегія соціально-економічного розвитку в умовах глобалізації Фінансово-облікова політика України в умовах європейської інтеграції: нові можливості та перспективи: монографія / за заг. ред. Л. П. Сідельникової. Херсон, Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2024. С. 300–316.
25. Ніколаєв Є. Б.; Рій Г. Є.; Шемелинець І. І. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт. 2023.

- 26.Омельчук, С. А., Самсакова, І. В. Херсонський державний університет // Велика українська енциклопедія. - URL: [https://vue.gov.ua/Херсонський державний університет](https://vue.gov.ua/Херсонський_державний_університет) (дата звернення: 13.03.2024).
- 27.Петренко Д. О. Сучасні методи залучення інвестицій в підприємницькій діяльності. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів: матеріали міжн. Наук.-практ. Конф.*, Івано-Франківськ, 2023. с. 584
- 28.Петренко Д. О., Федорчук О. М. Щодо питань здійснення підприємницької діяльності в умовах війни. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів: матеріали міжн. Наук.-практ. Конф.*, Івано-Франківськ, 2022. с. 429
- 29.Петренко В.С., Карнаушенко А. С., Мельникова К. В. Альтернативні джерела фінансування Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Вип. 49. 2023. doi:10.32999/ksu2307-8030/2023-49-9.
- 30.Петренко В.С., Карнаушенко А. С., Мельникова К. В. Соціальні стандарти ЄС та їх вплив на українську економіку. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, вип. 10, Грудень 2023, doi:10.54929/2786-5738-2023-10-02-03.
- 31.Петренко В.С., Карнаушенко А.С., Петренко Д.О. Аналіз впливу воєнного стану на ринок праці України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Вип. 49. 2023. doi: 10.32999/ksu2307-8030/2023-48-6
- 32.Петренко, В. С., Мельникова, К. В., Петренко, Д. О. (2024). Фінансовий аналіз переміщених закладів вищої освіти південного регіону України. Проблеми сучасних трансформацій. Серія:

економіка та управління (12), 2024. DOI:
<https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-08-01>

33. Покропивний С. Ф., Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування. 2002.
34. Про вищу освіту: закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
35. Про затвердження Порядку переведення на навчання за державним замовленням окремих категорій здобувачів фахової передвищої, вищої освіти, які зараховані до закладів фахової передвищої, вищої освіти до 2021 року включно на місця, що фінансуються за кошти фізичних та/або юридичних осіб, Постанова Кабінету Міністрів України № 1224 від 28.10.22. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1224-2022-п#Text>
36. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII / Верховна Рада України. – URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T172145?an=1>
37. Руснак А.В., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Аналіз фундаментальних методів бюджетування з метою розроблення організаційної бюджетної політики. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2018. (33). 203-208.
38. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К.: Знання, 2007, 668.
39. Сайт «Освіта.ua.»: Безкоштовно навчатися можна буде на потрібні державі спеціальності, 09.01.2024. – URL: <https://osvita.ua/vnz/91127/>
40. Сайт «Освіта.ua.»: Уряд погодив законопроект про грантове фінансування вищої освіти, 05.01.2024. – URL: <https://osvita.ua/vnz/91099/>

41. Сайт «Профспілка працівників освіти і науки України» : В Україні вже 365 повністю зруйнованих закладів освіти. – URL: <https://pon.org.ua/novyny/10684-v-ukraini-vzhe-365-povnistu-zruinovanykh-zakladiv-osvity>
42. Сайт Бердянський державний педагогічний університет. – URL: <https://bdpu.org.ua/>
43. Сайт Маріупольський державний університет. – URL: <https://mu.edu.ua/uk>
44. Сайт МОН: держбюджет на 2023 рік: видатки на освіту та науку, 04.11.2022. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/derzhbyudzheta-na-2023-rik-vidatki-na-osvitu-ta-nauku>
45. Сайт Херсонський державний університет. – URL: <https://www.kspu.edu/>
46. Семенець, Ю. О. (2017). Інтернаціоналізація вищої освіти: у пошуку перспектив вдосконалення стратегії провідних українських ВНЗ. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, (14 (2)), 108-113.
47. Суліма Н. М.; Степасюк Л. М.; Величко О. В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2015, 124-127.
48. Танклевська Н.С., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Ізраїльський досвід післявоєнного відновлення економіки. Науковий вісник Льотної академії. 2022. 6. 20-28.
49. Танклевська Н.С., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Економічна сутність та види криптовалюти у світі. Бізнес-навігатор. 2017. Вип. 4–2. 133–138.
50. Трофименко М. В. Університети України в умовах повномасштабної військової агресії росії: загрози, виклики та нові перспективи. 2022.
51. "Уряд схвалив проект Державного бюджету на 2024 рік: від бюджету війни до економіки перемоги. - URL:

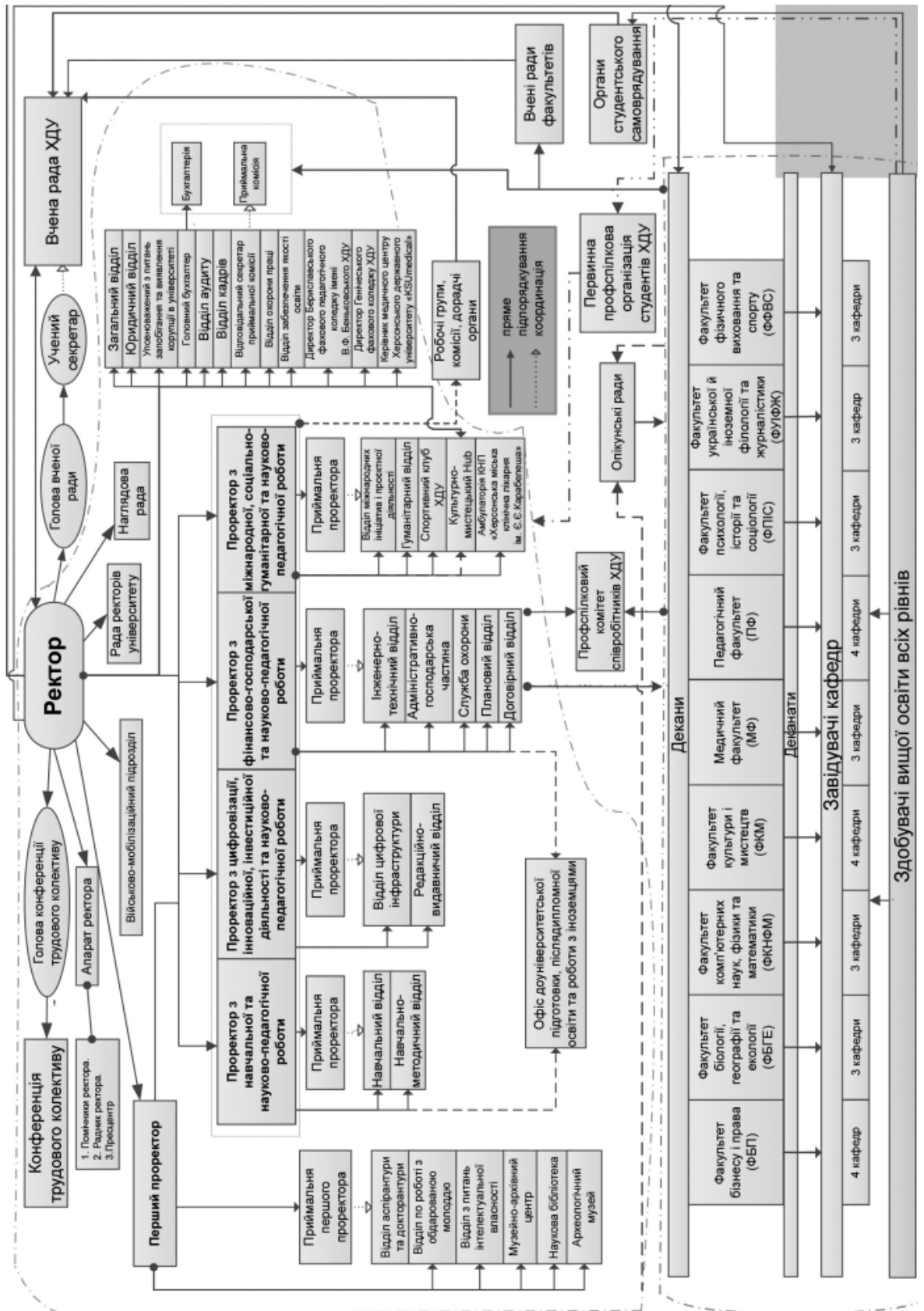
<https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-skhvalyv-proekt-derzhavnohobiudzhetu-na-2024-rik-vid-biudzhetu-viiny-do-ekonomiky-peremohy>"

52. Уряд ухвалив Концепцію безпеки закладів освіти / М-во освіти і науки України. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/uryad-uhvaliv-konceptsiyu-bezpeki-zakladiv-osviti>
53. Шимон А. В. Перспективи реформування вищої освіти в Україні: основні напрями. 2014.
54. Щодо роботи закладів освіти у межах правового режиму воєнного стану / Роз'яснення МОН від 24 лютого 2022 року // Урядовий портал. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozyasnennya-mon-shchodo-roboti-zakladiv-osviti-u-mezhah-pravovogo-rezhimu-voennogo-stanu>
55. Щодо розрахунку розміру відхилення пруденційного показника від нормативу. ПАРД - Професійна Асоціація учасників Ринків капіталу та Деривативів. – URL: <https://www.pard.ua/uk/news/3916-shchodo-rozrakhunku-rozmiru-vidkhylennya/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Порівняльний аналітичний баланс БДПУ за 2021, 2022 та 2023 роки							
Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 року до			
	грн	грн	грн	2021		2022	
				грн	%	грн	%
Актив							
1. Нефінансові активи							
Основні засоби:	22764265	23555310	25827687	3063422	13,46%	2272377	9,65%
- первісна вартість	93458198	97214802	99618633	6160435	6,59%	2403831	2,47%
-знос	70693933	73659492	73790946	3097013	4,38%	131454	0,18%
Нематеріальні активи	33507	30058	18683	-14824	-44,24%	-11375	-37,84%
-первісна вартість	107644	107644	93939	-13705	-12,73%	-13705	-12,73%
-накопичена амортизація	74137	77586	75256	1119	1,51%	-2330	-3,00%
Незавершені капітальні інвестиції	4772060	16567385	16588851	11816791	247,62%	21466	0,13%
Запаси	1356710	1463698	1487971	131261	9,67%	24273	1,66%
Усього за розділом 1	28926542	41616451	43923192	14996650	51,84%	2306741	5,54%
2. Фінансові активи							
Довгострокова дебіторська заборгованість							
поточна дебіторська заборгованість :							
-за розрахунками з бюджетом							
-за розрахунками за товари, роботи, послуги	60166	59697	3632976	3572810	5938,25%	3573279	5985,69%
-соціальне страхування	16562	103765		-16562	-100,00%	-103765	-100,00%
заборгованість		168				-168	-100,00%
валюти	10118125	7950073	7270709	-2847416	-28,14%	-679364	-8,55%
Грошові кошти в іноземній валюті							
Усього за розділом 2	10204215	8120905	10910887	706672	6,93%	2789982	34,36%
3. Витрати майбутніх періодів							
		65650					
Баланс	39130757	49803006	54834079	15703322	40,13%	5031073	10,10%
Пасив							
результат							
Внесений капітал	76980413	80192715	82532534	5552121	7,21%	2339819	2,92%
Капітал у дооцінках	1435133	1420501	1420501	-14632	-1,02%	0	0,00%
Фінансовий результат	-49161714	-53285456	-49592010	-430296	0,88%	3693446	-6,93%
Цільове фінансування	4772060	16567385	16588851	11816791	247,62%	21466	0,13%
Усього за розділом 1	34025892	44895145	50949876	16923984	49,74%	6054731	13,49%
2. Зобов'язання							
Довгострокові зобов'язання:							
-за кредитами	9362	7202	7202	-2160	-23,07%	0	0,00%
Поточні зобов'язання:							
-за платежами до бюджету	21411	93090	35447	14036	65,56%	-57643	-61,92%
-за розрахунками за товари, роботи, послуги	432123	459415	1434601	1002478	231,99%	975186	212,27%
-за розрахунками з оплати праці	13332	95248		-13332	-100,00%	-95248	-100,00%
-інші поточні зобов'язання		884	4671	4671		3787	428,39%
Усього за розділом 2	476228	655839	1481921	1005693	211,18%	826082	125,96%
3. Забезпечення							
4. Доходи майбутніх періодів							
	4628637	4252022	2402282	-2226355	-48,10%	-1849740	-43,50%
Баланс	39130757	49803006	54834079	15703322	40,13%	5031073	10,10%

Додаток С

Порівняльний аналітичний баланс МДУ за 2021, 2022 та 2023 роки							
Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 року до			
	грн	грн	грн	2021		2022	
				грн	%	грн	%
Актив							
1. Нефінансові активи							
Основні засоби:	67 378 681	79 678 943	118503714	51 125 033	75,88%	38 824 771	48,73%
- первісна вартість	118 100 693	133 986 993	200484279	82 383 586	69,76%	66 497 286	49,63%
-знос	50 722 012	54 308 050	81980565	31 258 553	61,63%	27 672 515	50,95%
Нематеріальні активи							
-первісна вартість							
-накопичена амортизація							
Незавершені капітальні інвестиції		2000000	3166658				
Запаси	1 680 917	3 318 913	5061340	3 380 423	201,11%	1 742 427	52,50%
Усього за розділом 1	69 059 598	84 997 856	126731712	57 672 114	83,51%	41 733 856	49,10%
2. Фінансові активи							
Довгострокова дебіторська заборгованість	58 228	56 878	330457	272 229	467,52%	273 579	480,99%
Поточна дебіторська заборгованість :							
-за розрахунками з бюджетом							
-за розрахунками за товари, роботи, послуги			840	840		840	
-за виданими авансами			9854	9 854		9 854	
-за розрахунками із соціального страхування	144 471	116270		-144 471	-100,00%	-116 270	-100,00%
-інша поточна дебіторська заборгованість	15 171 871	15 090 786	24407824	9 235 953	60,88%	9 317 038	61,74%
Грошові кошти у національній валюті	380 999	3 729 822	8166725	7 785 726	2043,50%	4 436 903	118,96%
Грошові кошти в іноземній валюті	1 368 083	3 792 288	21569404	20 201 321	1476,62%	17 777 116	468,77%
Усього за розділом 2	17 123 652	22 786 044	54485104	37 361 452	218,19%	31 699 060	139,12%
3. Витрати майбутніх періодів	49942	49942		-49 942	-100,00%	-49 942	-100,00%
Баланс	86 183 250	107 833 842	181266758	95 083 508	110,33%	73 432 916	68,10%
Пасив							
1. Власний капітал та фінансовий результат							
Внесений капітал	67 378 681	79 678 943	80423301	13 044 620	16,37%	744 358	0,93%
Фінансовий результат	18 328 222	25 526 590	95851258	77 523 036	303,70%	70 324 668	275,50%
Цільове фінансування		2 000 000	1604058	1 604 058	80,20%	-395 942	-19,80%
Усього за розділом 1	85 706 903	107 205 533	177878617	92 171 714	85,98%	70 673 084	65,92%
2. Зобов'язання							
Довгострокові зобов'язання:							
-за кредитами	58 228	56 878	330457	272 229	478,62%	273 579	480,99%
Поточні зобов'язання:							
-за платежами до бюджету	16 095	42 419	41387	25 292	59,62%	-1 032	-2,43%
-за розрахунками за товари, роботи, послуги			112327	112 327		112 327	
-за розрахунками з оплати праці	132 679	190 153	1478289	1 345 610	707,65%	1 288 136	677,42%
-за одержаними авансами			8713	8 713		8 713	
-інші поточні зобов'язання	269 345	338 859	1416968	1 147 623	338,67%	1 078 109	318,16%
Усього за розділом 2	476 347	628 309	3388141	2 911 794	463,43%	2 759 832	439,25%
3. Забезпечення							
4. Доходи майбутніх періодів							
Баланс	86 183 250	107 833 842	181266758	95 083 508	88,18%	73 432 916	68,10%

Додаток Д

Порівняльний аналітичний баланс ХДУ за 2021, 2022 та 2023 роки							
Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 року до			
	грн	грн	грн	2021		2022	
				грн	%	грн	%
Актив							
1. Нефінансові активи							
Основні засоби:	156963498	155379925	154228566	-2734932	-1,74%	-1151359	-0,74%
- первісна вартість	226313374	230895995	234078362	7764988	3,43%	3182367	1,38%
-знос	69349876	75516070	79849796	10499920	15,14%	4333726	5,74%
Нематеріальні активи	385268	306254	221024	-164244	-42,63%	-85230	-27,83%
-первісна вартість	856912	858997	858997	2085	0,24%	0	0,00%
-накопичена амортизація	471644	552743	637973	166329	35,27%	85230	15,42%
Незавершені капітальні інвестиції	905361	1347066	351539	-553822	-61,17%	-995527	-73,90%
Запаси	4338125	4875705	5218763	880638	20,30%	343058	7,04%
Усього за розділом 1	162592252	161908950	160019892	-2572360	-1,58%	-1889058	-1,17%
2. Фінансові активи							
Довгострокова дебіторська заборгованість	497370	281153	277414	-219956	-44,22%	-3739	-1,33%
Поточна дебіторська заборгованість :							
-за розрахунками з бюджетом	2276	2152	204236	201960	8873,46%	202084	9390,52%
-за розрахунками за товари, роботи, послуги	1729847	2352332	9266835	7536988	435,70%	6914503	293,94%
-соціальне страхування	70265	273155	108435	38170	54,32%	-164720	-60,30%
-інша поточна дебіторська заборгованість	1875852	1591425	1923721	47869	2,55%	332296	20,88%
Грошові кошти у національній валюті	7552608	6600640	10868740	3316132	43,91%	4268100	64,66%
Грошові кошти в іноземній валюті			2839252	2839252		2839252	
Усього за розділом 2	11728218	11100857	25488633	13760415	117,33%	14387776	129,61%
Баланс	174320470	173009807	185508525	11188055	6,42%	12498718	7,22%
Пасив							
1. Власний капітал та фінансовий результат							
Внесений капітал	216230585	220780687	223293054	7062469	3,27%	2512367	1,14%
Капітал у дооцінках	10471990	10506594	10506594	34604	0,33%	0	0,00%
Фінансовий результат	-61534265	-67351055	-58475962	3058303	-4,97%	8875093	-13,18%
Цільове фінансування	905361	1347066	351539	-553822	-61,17%	-995527	-73,90%
Усього за розділом 1	166073671	165283292	175675225	9601554	5,78%	10391933	6,29%
2. Зобов'язання						0	
Довгострокові зобов'язання:						0	
-за кредитами	497370	281153	277414	-219956	-44,22%	-3739	-1,33%
Поточні зобов'язання:						0	
-за платежами до бюджету	126169	152980	24721	-101448	-80,41%	-128259	-83,84%
-за розрахунками за товари, роботи, послуги			4760181	4760181		4760181	
-за розрахунками з оплати праці	80380	236554	86106	5726	7,12%	-150448	-63,60%
-інші поточні зобов'язання	1621956	1575933	1720999	99043	6,11%	145066	9,21%
Усього за розділом 2	2325875	2246620	6869421	4543546	195,35%	4622801	205,77%
3. Забезпечення						0	
4. Доходи майбутніх періодів	5920924	5479895	2963879	-2957045	-49,94%	-2516016	-45,91%
Баланс	174320470	173009807	185508525	11188055	6,42%	12498718	7,22%